
Realizarea statisticii ca instituție publică, permanentă a statului după Unirea Principatelor

- câteva evenimente importante din istoria statisticii oficiale românești (155 de ani, 1859-2014)

Secvențe dedicate Unirii

În Principatele Române, în toamna anului 1857, Divanurile ad-hoc (adunări cu caracter deliberativ, au fost convocate pentru a prezenta doleanțele naționale). Principala doleanță a fost **unirea celor două țări, Moldova și Țara Românească, într-un singur stat**. În urma alegerilor (5ianuarie 1859 în Moldova și 24 ianuarie 1859 în Țara Românească), **România modernă a devenit realitate**. A fost ales ca domnitor în ambele principate Alexandru Ioan Cuza.

Alexandru Ioan Cuza a devenit, după alegeri, primul domnitor al Principatelor Unite (1859-1862) și al statului național România (1862-1866). Cuza a obținut, prin demersurile sale, recunoașterea unirii din partea marilor puteri. În timpul lui Cuza a fost desăvârșită Unirea Principatelor printr-o serie de acte de guvernământ și s-a realizat un amplu program de reforme în direcția modernizării țării.

În noile condiții create de unirea Moldovei cu Țara Românească, organizarea unei statistici oficiale de stat, care să asigure diversitatea informațiilor, devenise o necesitate stringentă. **Dionise Pop Marțian** argumenta necesitatea creării unui organ de statistică oficială: „Noi nu ne putem imagina cum un guvern conștient poate decreta o măsură administrativă fără să aibă convingerea că această măsură este necesară în nenumărate situații și care sânt aceste situații dacă nu acelea în care se face apel la date sau la cunoștințe statistice”

Alexandru Ioan Cuza semnează Ordonanța Domnească nr. 276/1859 prin care se consfințește **crearea statisticii oficiale românești**. **Statistica românească** exista, prelucra și producea informații încă înainte de anul Unirii Principatelor. După o serie de demersuri preliminare, de acumulări și prin existența

unor personalități remarcabile, imediat după 24 ianuarie 1859, **statistica a făcut pasul la condiția de instituție permanentă cu atribuții bine definite.**

Dionisie Pop Marțian (1829-1865) a fost ctitorul primei instituții românești de statistică, conducător al acesteia în perioada 1859-1865.

Ion Ionescu de la Brad (1818-1891), director, în anul 1859, al statisticii din Moldova, a fost membru de onoare al Academiei Române.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza și sfătuitoarii săi apropiați, în primul rând **Mihail Kogălniceanu** și **Nicolae Kretzulescu** au avut meritul că au înțeles că Unirea nu va putea deveni efectivă și durabilă decât dacă ea va fi consolidată prin constituirea acelor structuri administrative care dau coerență actului de guvernare. Între aceste structuri, **una dintre cele mai importante era statistica, funcționând ca instituție publică a statului.**

Dionisie Pop Marțian (1829-1865) - **economist și statistician**, a creat și organizat aparatul statistic modern de stat în țara noastră. A subliniat caracterul de știință de sine stătătoare a statisticii. A scos în relief marea însemnătate a statisticii pentru opera de guvernare. Socotind că materialul statistic trebuie pus la îndemâna tuturor, a creat în 1860 revista „**Analele statistice**” - prima publicație periodică de statistică românească.

Dionisie Pop Marțian a reprezentat România la Congresul Internațional de Statistică de la Berlin (1863).

Ion Ionescu de la Brad (1818-1891) - **economist, statistician și agronom**. A condus Direcția de statistică a Moldovei. A organizat și s-a ocupat de efectuarea primului Recensământ al populației și agriculturii din 1859-1860. **A conceput o schemă a indicatorilor fenomenelor din obiectul statisticii, un sistem de indicatori pentru caracterizarea vieții social-economice.** A remarcat rolul important dat de matematică în metodologia statistică.

Ion Ionescu de la Brad a scris lucrarea „Povățuiri pentru catagrafia Moldovei”, cu un capitol intitulat „Elemente de statistică”. Din metodologia cercetărilor monografice sunt de menționat monografiile sale din practica statisticii din țara noastră privind agricultura din județele Dorohoi, Mehedinți și Putna.

Ion Ionescu de la Brad este considerat un precursor al cercetării monografice din țara noastră.

Crearea statului modern român a constituit punctul de plecare și pârghia de susținere a tuturor eforturilor depuse pentru desăvârșirea unității naționale și statale, de atracție pentru toate provinciile românești ce se găseau încă sub stăpânire străină. „Când s-a ales Cuza domn - scria Alexandru Papiu Ilarian - entuziasmul românilor din Transilvania era, poate, mai mare decât în Principate”.

Ulterior, **la 1 decembrie 1918**, la Alba Iulia **s-a proclamat unirea tuturor românilor, „pentru toate veacurile”.**

Recunoașterea de către autorități a rolului statisticii ca instituție fundamentală a statului rezultă și din faptul că, la nici două luni de la consemnarea Marii Uniri, **la 1 decembrie 1918**, Decretul Lege nr. 122 din 25 ianuarie 1919 stipula **crearea Direcțiunii Generale a Statisticii**, fiind reunite serviciile de statistică ce funcționau ca organisme independente la ministere. S-a creat o rețea teritorială stabilă și permanentă, fiind asigurat un mod unitar de culegere și verificare a datelor. Statistica românească dobândește un prestigiu de necontestat. Statistica românească interbelică s-a regăsit inclusiv în nenumărate publicații editate, în conducerea și organizarea unor recensăminte importante.

Una dintre caracteristicile statisticii românești este viziunea unitară la scara tuturor fenomenelor demografice și social-economice pentru întreaga țară și la nivelul structurilor teritoriale.

Alte câteva evenimente și realizări

Numeroase momente de referință din evoluția statisticii românești s-au consemnat în decursul anilor, în diferite publicații, inclusiv în Revista Română de Statistică.

Este de evidențiat, în opinia noastră, faptul că instituția centrală de statistică (împreună cu aparatul teritorial în subordine) a fost reorganizată, în diferite perioade, fiind adaptat pentru realizarea unor lucrări importante de interes național: recensămintele populației și locuințelor (din 1966, 1977, 1992, 2002 și 2011), reevaluarea generală a fondurilor fixe din economia națională, clasificarea ramurilor, recensământul stocurilor, recensămintele animalelor, cercetarea bugetelor de familie, clasificarea produselor și serviciilor, înregistrarea forței de muncă, balanța legăturilor dintre ramuri, nomenclatoarele unităților (SIRUES și SIRUTA), alte lucrări curente complexe de natură metodologică. Au fost înființate stații de prelucrare mecanizată a datelor, cât și primul Centru de Calcul Electronic. S-au editat importante publicații statistice, inclusiv Revista de Statistică - cu apariții periodice și valoroase volume cuprinzând comunicările susținute la consfăturile științifice și la Seminarul național de statistică „Octav Onicescu”. Pentru diferite categorii de utilizatori au fost elaborate lucrări de comparații internaționale, breviare și numeroase documentare cu serii de date importante.

În continuare, statistica oficială din România a avut ca obiectiv - începând din 1990, reevaluarea sistemului de indicatori macroeconomici, reverificarea și actualizarea seriile de date statistice pentru toate domeniile de activitate. Într-un nou cadru legal, s-a urmărit reflectarea principiilor fundamentale ale funcționării statisticii oficiale. Au fost elaborate - prin Programele PHARE - importante proiecte specifice din diferite domenii. S-a modernizat infrastructura IT a instituției și pentru direcțiile teritoriale. A fost stabilit Programul cercetărilor

statistice anuale și infraanuale: lucrări de sinteză și studii cuprinse în importante publicații statistice editate la tipografia instituției. A fost extinsă utilizarea surselor administrative de date și informații. S-a creat Centrul Național de Pregătire în Statistică. Au fost utile participări la diferite stagii de pregătire la EUROSTAT.

Procesul de diseminare a datelor și informațiilor statistice oficiale s-a desfășurat permanent, în concordanță cu prevederile legale în vigoare privind organizarea și funcționarea statisticii oficiale în România, cu prevederile din Codul de practici al statisticilor europene.

De subliniat că, în ultimii ani, întreaga activitate desfășurată a avut și are la bază acte legislative deosebit de importante: **Legea nr. 226/5 iunie 2009** (actualizată) **privind organizarea și funcționarea statisticii oficiale în România** (completările și modificările fiind aduse prin Legea nr. 211 din 11 noiembrie 2010) și **Hotărârea pentru modificarea și completarea HG nr. 957 privind organizarea și funcționarea INS** (nr. 546 din 30 iulie 2013), publicate în Monitorul Oficial al României.

În 2013 s-au stabilit și o serie de priorități ale INS, dintre care facem referire la activitatea de optimizare a sistemului de diseminare a datelor statistice și comunicări cu utilizatorii, creșterea ratei de raportare a datelor statistice prin portalul WEBESOP, îmbunătățirea utilizatorii surselor de date administrative, asigurarea indicatorilor statistici necesari deciziilor la nivel local.

**Grupaj realizat de
Cristina Sacală
Ioan B. Gâlceavă**

*(Volumul „Cunoaște România – membră a Uniunii Europene” -
Editura Economică, 2007)*

(„Dicționarul Enciclopedic Român” - 1962)

*(Revista „Analele statistice” - prima publicație periodică statistică românească.
Anul apariției - 1860)*

(„Dicționar statistic economic”

-sub redacția dr. Constantin Ionescu, DCS/1969)

(Volumul „Cunoaște România”

- Editura Economică - 2004)

*(Lucrarea „Istoria statisticii românești - evenimente, oameni, fapte”,
INS - 2009)*